

ТВАРИННИЦТВО

УДК 636.32/.38:636.082.23

О.В. БЕСЕДІН, кандидат сільськогосподарських наук

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова „Асканія-Нова”

Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРНОЇ ЗДАТНОСТІ ВІВЦЕМАТОК ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ

Наведено результати досліджень відтворної якості вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи залежно від плодючості їх матерів, типу народження, статі другого ягняти у приплоді, живої маси та віку. Встановлено, що жива маса вівцематок при народженні та відлученні впливає на їх відтворну здатність. Для підвищення плодючості слід практикувати добір тварин, народжених в числі одностатевих двієнь.

Ключові слова: вівцематка, ярка, відтворна якість, плодючість, багатоплідність, стать.

Рівень і рентабельність виробництва баранини, вовни та іншої продукції вівчарства значною мірою залежать від показників відтворення стада і збереження потомства. При високій плодючості вівцематок та вирощуванні більшої кількості молодняку створюються сприятливі умови для підвищення ефективності селекції та удосконалення порід за рахунок прискорення зміни генерації і збільшення селекційного диференціалу [3]. Крім того, при збільшенні виходу ягнят на вівцематку суттєво знижуються затрати кормів на виробництво продукції. Тому в системі заходів, спрямованих на підвищення економічної ефективності галузі, завжди звертають увагу на інтенсифікацію відтворення стада та збереження потомства [1 - 3].

Плодючість вівцематок збільшують шляхом тривалої селекції за цією ознакою при неодмінному врахуванні всіх інших селекційних ознак, які мають прямий корелятивний зв'язок з багатоплідністю (плодючості матерів, типу народження, статі другого ягняти у приплоді), а також тих, що сприяють цьому фактору (жива маса, вгодованість, екстер'єрні особливості, вік) [1].

© Беседін О.В., 2011

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2011. Вип. 53. Ч. 1.

Дослідження проведено в 2005 - 2009 рр. у ДПДГ "Асканійське" Херсонської області на вівцях таврійського типу асканійської тонкорунної породи. Дослідну групу формували з три - п'ятирічних вівцематок (n=70), що об'ягналися ярками впродовж перших 15 днів масового ягніння. Відтворну якість вивчали за результатами обліку народжуваності ягнят, багатоплідності та плодючості у дослідних вівцематок під час ягніння 2005 р. та в отриманих від них ярок впродовж перших трьох ягнень. Живу масу визначали у піддослідних ярок-одиначок (n=38) при народженні, відлученні (у 4 міс.) та в 15 міс. Особливості успадкування відтворної здатності у вівцематок з віком було вивчено шляхом аналізу документів первинного зоотехнічного обліку.

У літературі є дані про те, що жива маса ярок у віці 14 - 15 міс., тобто до можливого першого осіменіння, впливає на їх плодючість та тривалість життя [1]. Нашими дослідженнями встановлено, що у вівцематок, жива маса яких при народженні становила 3,0 - 3,5 кг, плодючість у перші три ягніння відповідно на 6,3; 26,9; 14,3% менша ніж у вівцематок з живою масою при народженні 3,6 - 4,0 кг (табл. 1).

1. Вплив живої маси ярок таврійського типу асканійської тонкорунної породи на їх подальшу плодючість

Жива маса, кг			n	Плодючість, %		
при народженні	при відлученні (4 міс.)	при бонітуванні (15 міс.)		перше ягніння	друге ягніння	третє ягніння
3,0 - 3,5	33,6	49,1	10	100,0	90,0	110,0
3,6 - 4,0	34,8	52,1	16	106,3	116,9	124,3
4,1 - 4,5	35,2	50,5	12	101,7	106,4	122,2

Слід відзначити, що подальше підвищення цього показника понад 4,0 кг супроводжується зниженням відтворної здатності. На нашу думку, така залежність виникла внаслідок недостатнього рівня годівлі ярок після відлучення від матерів. Це підтверджується даними зважування тварин у 15-місячному віці. Ярки з живою масою при народженні 4,1 - 4,5 кг відставали за цим показником від ровесниць з живою масою 3,6 - 4,0 кг на 3,1% ($p > 0,95$).

Коефіцієнти кореляції між плодючістю вівцематок за перші три ягніння і живою масою в період їх вирощування були позитивними, але невисокими та становили: при народженні – $r = +0,005$, відлученні – $r = +0,01$, в 15 міс. – $r = +0,280$.

Нашими дослідженнями також встановлено, що плодючість дочок закономірно збільшується з підвищенням її у матерів. Так, у дочок вівцематок, у яких в 2005 р. цей показник дорівнював 110,0%, його значення за перше, друге та третє ягніння становило відповідно 109,4; 115,4; 116,0%. При збільшенні плодючості матерів до 120,0% у дочок вона зростає на 1,9; 5,6; 7,5%, а до 130% і вище – на 2,6; 6,3; 8,1% ($p > 0,95$).

Водночас дочки найбільш багатоплідних вівцематок (130 і вище) за плодючістю поступаються своїм матерям. Таким чином, ми спостерігали повернення цього показника до середніх значень у стаді.

Відзначено також, що вівцематки, народжені в числі двієнь, за плодючістю на 5,1% переважали своїх ровесниць-одиначок (табл. 2).

2. Показники відтворення вівцематок залежно від типу їх народження

Ягніння	Осімени-ли вівце-маток, гол.	Об'ягни-лося, гол.	Народи-лося ягнят, гол.	Плодю-чість, %	Відлуче-но ягнят, гол.	Збереже-ність, %
Вівцематки, що народилися одиначками						
1	39	38	38	100,0	31	81,6
2	39	34	42	123,5	39	92,9
3	39	39	50	128,2	45	90,0
Вівцематки, що народилися двійнями						
1	31	30	35	116,7	31	88,6
2	31	20	26	130,0	25	96,2
3	31	24	32	133,3	30	93,7

Таку ж тенденцію спостерігали і за збереженістю ягнят до відлучення – у матерів з двієнь цей показник на 7,1% вищий ніж у одиначок.

Разом з тим при аналізі плодючості за віковою динамікою виявлено деякі особливості. Так, якщо за перше ягніння між цими показниками різниці не встановлено, то за друге вівцематки, народжені одиначками, на 17,9% переважали ровесниць із двієнь. Однак вже при третьому ягнінні плодючість останніх була на 25,6% вища ніж у вівцематок-одиначок при високій вірогідності різниці ($p > 0,99$).

Аналіз літературних джерел свідчить про недостатнє вивчення плодючості вівцематок, які народилися в числі двієнь, залежно від статі другого ягняти. В наших дослідженнях встановлено, що

одностатеві тварини переважають за цим показником різностатевих у середньому за три ягніння на 35,0% (табл. 3).

3. Показники відтворення вівцематок з двієнь залежно від статі другого ягняти

Ягніння	Осімени-ли вівце-маток, гол.	Об'ягни-лося, гол.	Народи-лося ягнят, гол.	Плодю-чість, %	Відлуче-но ягнят, гол.	Збереже-ність, %
Вівцематки з одностатевих двієнь						
1	23	22	27	122,7	24	88,9
2	23	16	24	150,0	20	83,3
3	23	20	28	140,0	25	89,3
Вівцематки з різностатевих двієнь						
1	8	8	8	100,0	8	100,0
2	8	4	4	100,0	4	100,0
3	8	4	4	100,0	4	100,0

Таку тенденцію спостерігали з першого ягніння, що безумовно представляє великий інтерес для практичної селекції.

Проведений аналіз окотів вівцематок таврійського типу в ДПДГ "Асканійське" до семирічного віку виявив, що тварини, які при першому ягнінні народили двійнят, в усі подальші періоди характеризувалися вищою плодючістю порівняно з ровесницями, які мали одне ягня або були ялові. У вівцематок, які в віці першого ягніння були ялові, це явище часто повторювалося в подальшому. Крім того, вони характеризувалися найнижчим виходом ягнят.

Висновки. Відтворна здатність вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи значною мірою формується в ранній постнатальний період. Дослідженнями встановлено, що вона є кращою у тих особин, які при народженні та відлученні мали вищі показники живої маси (відповідно 3,6 - 4,0 та 34,8 кг), а за походженням належали до одностатевих двієнь. Саме з таких ярочок слід комплектувати ремонтне поголів'я майбутніх вівцематок у господарствах, які спеціалізуються на розведенні овець даної популяції.

Література

1. Вениаминов А. А. Повышение воспроизводительной способности овец / А. А. Вениаминов, Н. И. Сергеев. - М. : Россельхозиздат, 1979. - 111 с.

2. Ерохин С. А. Наследственная и фенотипическая обусловленность многоплодия овец / С. А. Ерохин // Овцы, козы, шерстяное дело. – 2009. – № 1. – С. 18 – 19.

3. Хамицаев Р. С. Некоторые закономерности наследования многоплодия / Р. С. Хамицаев // Овцеводство. – 1983. – № 5. – С. 32 - 33.